

Sabahattin Ali (1907-1948)

Sabahattin Ali

Türk edebiyatının ünlü hikâyecisi, romancısı, şairi ve yazarı Sabahattin Ali, 25 Şubat 1907 tarihinde babasının görevli olarak gittiği Gümölcine'ye bağlı İğridere'de doğmuştur. Babası Piyade Yüzbaşı Ali Selahattin Bey, annesi Hüsniye Hanım'dır. Sabahattin Ali'nin, Fikret (1911) ve Süheyla (1920) adlarında iki kardeşi bulunmaktadır.

1914 yılında İstanbul'da Üsküdar'daki Füyuzat-ı Osmaniye'de başladığı ilköğretimini, 1921 yılında Çanakkale, Edremit iptidailerinde tamamladı. Aynı yılın aralık ayında Balıkesir Öğretmen Okulu'na girdi. 1926 yılında İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'na geçiş yapan Sabahattin Ali, son sınıfı burada okudu. Öğretmen Okulu'nda öğrenciliği döneminde arkadaşlarıyla çıkarttıkları okul gazetesinde ilk öyküleri ve şiirleri yer aldı. Okul dergileri dışında ilk defa "*Şarkı*" adlı şiirini Balıkesir'de çıkan *Çağlayan* dergisinde yayımladı.

12 Kasım 1926 tarihinde henüz 19 yaşındayken babasının ani ölümü onu çok etkilemiş ve *Güneş* dergisinde 15 Ocak 1927 tarihinde yayımlanan "*Babam İçin*" adlı şiiri yazmıştır. 1927'de İstanbul Öğretmen Okulu'ndan mezun olan Sabahattin Ali, bu yılın ekim ayında Yozgat Cumhuriyet İlkokulu'nda göreve başladı. 1928 yılında **Maarif Vekâletinin** açtığı sınavda başarılı olunca Kasım 1928'de Almanya'ya öğrenci olarak gönderildi. 1928'de dil kurslarına başladığı Potsdam'da, Batı edebiyatını tanıdı, Rus yazarların eserlerini okudu, şiir ve öyküler yazdı. Burada gördükleri, okudukları ve edindiği tecrübeler, edebi hayatının şekillenmesinde büyük rol oynadı.

1930 yılının ilkbaharında Türkiye'ye dönen Sabahattin Ali, yaz maaşlarını alabilmesi için Bursa'nın Orhangazi-Orhaneli ilçesine gönderildi. Gazi Terbiye Enstitüsü'nün Almanca sınavında başarılı olmuş ve Almanca öğretmenliğine atanmıştır. 1930, aynı zamanda onun Nazım Hikmet'le de tanıştığı ve ilk toplumsal gerçekçi öyküsü olan "*Bir Orman Hikâyesi*"ni Resimli Ay mecmuasında yayımladığı yıldır. Nazım Hikmet'le dostluğu da bu vesileyle başlamıştır.

25 Temmuz 1931'de kabul edilip 8 Ağustos 1931 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren **Matbuat Kanununun** 40. maddesinde komünizm, anarşizm yanlısı yayınlar yasaklanmış ve bu yasağa uymayanlara 6 aydan üç yıla kadar hapis cezası getirilmişti. Aydın Ortaokulu'na Almanca öğretmeni olarak atanan Sabahattin Ali de burada öğrenciler arasında yıkıcı olarak adlandırılan komünizm propagandası yaptığı yönünde bir ihbarla tutuklanmıştır. Maarif

Vekâletinin açtığı soruşturma sonucunda üç ay Aydın Hapishanesi'nde kalan Ali, ifadesinde ülkenin nizamını bozacak sözler sarf etmediğini söylemişti. Suçsuz olduğu anlaşıldıktan sonra serbest bırakılmış ve 1931'in eylül ayında Konya Ortaokulu'na Almanca öğretmeni olarak atanmıştır.

1932 yılı, Sabahattin Ali için oldukça sıkıntılı geçmiştir. İlk romanı "*Kuyucaklı Yusuf*", *Yeni Anadolu* gazetesinde yayımlanmaya başladı. Fakat bu gazetenin sahibi Cemal Kutay, telif ödemeyince Sabahattin Ali yayını tamamlamadı. Tartışma büyüdü hatta Sabahattin Ali'nin ifadesine göre aralarında husumet oluştu. Cemal Kutay ve Emin Soysal, bir akşam toplantısında başta Mustafa Kemal Paşa ve İsmet Paşa olmak üzere yöneticileri ve düzeni ağır bir şekilde eleştirdiği hiciv niteliğindeki "*Memlekette Haber*" adlı şiiri, Yahya ve Namık Beylerin evlerinde okuduğu iddiasıyla Sabahattin Ali'yi ihbar ettiler. Sabahattin Ali, "*Hey anavatandan ayrılmayanlar. Bulanık dereler durulmuş mudur? Dinmiş mi olukla akan o kanlar? Büyük hedeflere varılmış mıdır?...Mebus yaparlar mı her şaklabanı? Köylünün elinde var mı sabanı? Sıska öküzleri dirilmiş midir?... İsmet girmede mi hâlâ kodese? / Kel Ali'nin boynu vurulmuş mudur?*" şeklinde ifadelerin olduğu bu şiiri okuduğu için 22 Aralık 1932 tarihinde tutuklanarak Konya Hapishanesi'ne konuldu. İddianameye itiraz ettiği dilekçesinde ilk defa gittiği bir evde ve yeni tanıştığı insanların içinde böyle bir harekette bulunmasının imkânsızlığını anlatmaya çalıştı. Mehmet Emin Soysal, Cemal ve onların ortak arkadaşları Eyüp Hamdi ile Remzi Beylerin kendisine iftira attıklarını savundu. Kendisine ait olmadığını iddia ettiği şiiri, ilk defa bahsi geçen toplantıda gördüğünü belirttiği dilekçesinde, Cumhurbaşkanının adının geçmediğini vurguladıktan sonra bazı çelişkilere dikkat çekti. Öncelikle sözü geçen şiir, okunduktan 5-6 ay sonra ihbar gerçekleşmişti ki o döneme kadar Sabahattin Ali, ihbarı yapanların sahibi olduğu gazetede yazılar yazıyordu. Oysa iddianamede tahmini olarak 4-5 ay öncesinde Sabahattin Ali'nin "*Memlekette Haber*" adlı şiiri okuduğunun, Remzi, Cemal, Eyüp Hamdi, M. Emin, Yahya, Hüsnü, Muhlis ve Raşit Beylerin ifade ve şahitlikleriyle sabit olduğu belirtilmişti. 24 Aralık 1932 tarihli iddianamede karar, Ali hakkında son tahkikatın açılması yönünde olmuştur. Konya Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen dava sonucunda bir yıl hapse mahkûm edilen Sabahattin Ali temyize gitmiş fakat buradan da olumlu yanıt alamamıştır. Hatta cezası iki ay daha arttırılmıştır. Sabahattin Ali, Konya Hapishanesi'nden 14 Nisan 1934 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği bir mektupta, (Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde bulunan mektup Murat Bardakçı tarafından yayınlanmıştır) kendisine iftira atıldığını tekrarlayarak af talebinde bulunmuştur. Fakat talebi karşılık bulmamış, Sinop Hapishanesi'ne gönderilmiştir. 29 Nisan 1933 tarihinde de memurluk kaydı silinmiştir.

Sinop Hapishanesi'ndeyken Türkiye Komünist Partisi'ne mensup bazı üyelerle tanışması Sabahattin Ali'nin sosyalist düşüncüyü benimsemesinde etkili olmuştur. Marks'ı, Engels'i, Lenin'i okumuş ve işçi ile halk hareketleri, öncesine kıyasla daha çok ilgi alanına girmeye başlamıştır. Serbest kalması ise ancak Cumhuriyet'in onuncu yılında çıkartılan afı mümkün olmuştur. Afı çıktıktan sonra Atatürk'e hitaben yazdığı ve içinde "*...Kısacası gönlümü verdim Ulu Gazi'ye. Göğsümden şimdi yalnız onun aşkı yatıyor*" şeklindeki övgü dolu ifadelerin bulunduğu "*Benim Aşkım*" adlı şiirini, 15 Ocak 1934 tarihli *Varlık* dergisinde yayımlamıştır. 1934 yılı, Sabahattin Ali için adeta yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Serbest kalmış, yeniden memuriyete dönmüş ve "*Dağlar ve Rüzgâr*" adlı ilk şiir kitabı basılmıştır. 1936 yılında Ahmet Hamdi, Necip Fazıl, **Muhsin Ertuğrul**, **Peyami Safa** gibi isimlerin de bulunduğu "*Ağaç*" adlı fikir sanat dergisinde yazılar yazmaya başlamıştır.

Afı serbest kaldıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü Büro Şefliğine, ardından Talim ve Terbiye Dairesi Mümeyyizliğine atanmıştır. 1935 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü kalembaşılığına getirilen Sabahattin Ali, buna ek olarak Ankara İkinci Ortaokulu'na Almanca öğretmeni olarak görevlendirilmiştir. 1938 yılının aralık ayında önce Musiki Muallim Mektebi'ne ardından da Devlet Konservatuvarı'na atanmıştır. Devlet Konservatuvarı ve Devlet

Tiyatrosu'nun kuruluş ve gelişmesinde büyük katkıları olan ünlü sanat adamı Alman Carl Ebert'in çevirmenliğini ve yardımcılığını yapmıştır. Konservatuarda aynı zamanda hem öğretmen hem de dramaturg olarak çalışmıştır.

Sabahattin Ali, üç defa askere alınmıştır. İlki 1937 yılında normal askerlik görevi için olup, 1938 yılında teğmen rütbesiyle Eskişehir'e görevlendirilmiştir. 1 Mayıs 1938 tarihinde askerliğini tamamlamışsa da 1939 yılının kasımında savaş nedeniyle yeniden askere alınmıştır. Dört ay süren ikinci askerliğini İstanbul'da Büyükdere'de ekmeççi kolunda yapmıştır. 1944 yılı eylül ayında tekrar ve son defa bir buçuk ay süreyle askere alınmıştır.

1935 yılında "*Değirmen*" ve 1937 yılında da "*Ses*" adlı bir diğer öykü kitabıyla "*Kuyucaklı Yusuf*" adlı romanını yayımladı. Fakat *Kuyucaklı Yusuf*, aile hayatı ve askerlik aleyhinde olduğu gerekçesiyle 1937'nin haziranında toplattırıldı ve durum mahkemeye intikal ettirildi. Birisi Reşat Nuri Güntekin olmak üzere üç bilirkişi tayin edildi. Güntekin raporunda, Sabahattin Ali'yi son neslin en güçlü hikâyecisi olarak tanımlamış ve *Kuyucaklı Yusuf* romanının da çok kıymetli bir sanat eseri olduğunu belirtmiştir. Ve sonuç kısmında zaten zayıf olan Türk romanının, cesaretini kırarak bir karar çıkmaması yönünde temennisini dile getirmiştir. Konuyla ilgili görevlendirilen diğer bilirkişiler Kurmay Binbaşı M. Ülhan ve Felsefe Doçenti **Ziyaettin Fahri**'dir. Her ikisinin raporu da eserin iddiaların aksine Türk örf ve adetlerine zarar veren bir içerik taşımadığı yönündedir.

1940'lara gelindiğinde Sabahattin Ali geniş kitlelerin beğenisini kazanan, kalemi güçlü, takdir edilen bir yazardır. 1940 yılında yayımladığı "*İçimizdeki Şeytan*" romanı, onu yeniden tepkilerin odağındaki isim haline getirmiştir. 1943'te "*Yeni Dünya*" adlı öykü kitabıyla, "*Kürk Mantolu Madonna*" adlı meşhur romanını çıkartmıştır.

Sabahattin Ali'nin, hayatında ilginç bir detay Nihal Atsız'la olan ilişkisidir. Ali, Almanya'dan yurda döndükten sonra İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda yatılı okuyan Nihal Atsız, Pertev Naili Boratav, Orhan Şaik Gökyay, Nihat Sami Banarlı ile birlikte kalmıştı. 1930'ların başında ikilinin samimi ilişkileri olduğu Nihal Atsız'ın ona yazdığı mektuplardan ve Sabahattin Ali'nin Atsız Mecmua'sında yayımlanan hikâye ve şiirlerinden anlaşılmaktadır. Örneğin "*Rüzgâr*" şiiri, Değirmen adlı kitabında yer alan "*Birdenbire Sönen Kandilin Hikâyesi*", "*Bir Delikanlının Hikâyesi*" ve "*Kurtarılamayan Şaheser*", ilk defa Atsız Mecmua'da yayımlanan eserleri arasındadır. Fakat Sabahattin Ali'nin sosyalist düşünceyi benimsemesinden ve bilhassa da "*İçimizdeki Şeytan*" romanını yayımlamasından sonra Atsız'la arası bozulmuştur. Bu romandaki bazı ifadelerde Nihal Atsız, kendisinin hedef gösterildiğini ileri sürmüş ve *Orhun* dergisinin 1 Nisan 1944 tarihli sayısında "*Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye İkinci Açık mektup*" adlı yazısında Sabahattin Ali'yi vatan hainliğiyle suçlamıştır. Bunun üzerine Sabahattin Ali, 28 Nisan 1944 tarihinde yayın yoluyla hakaret ettiği gerekçesiyle Nihal Atsız'ı mahkemeye vermiştir. Mahkemede Atsız'ın avukatları, *İçimizdeki Şeytan* eserinden pasajlar okuyarak, müvekkillerine hakaret edildiğini savunmuşlardı. Davalar büyük ilgiyle izlenmiş hatta izdihamı engellemek için, gelenler davetiyelerle mahkeme salonuna alınmışlardır.

Mahkeme sonucunda Atsız, suçlu bulunarak altı ay hapis cezasına çarptırıldı. Fakat Sabahattin Ali'nin Atsız'la olan davası burada kapanmadı. 1947 yılında çıkarttığı *Merhum Paşa*'da, "*Hasan Ali-Kenan Döner Komedi*" başlığıyla yayımladığı yazı nedeniyle Nihal Atsız'a hakareten hakkında dava açıldı.

Ulus, 11 Ağustos 1947

1945 yılında Cami Baykurt'la *Yeni Dünya* (1 Aralık), 1946 yılında da Aziz Nesin ve Rifat Ilgaz'la birlikte *Marko Paşa* (25 Kasım) gazetelerini çıkartan Sabahattin Ali, buradaki yazıları veya imzasız yazılar nedeniyle soruşturmaya uğradı. Aziz Nesin'in imzasız olarak kaleme aldığı "*Topunuzun Köküne Kibrit Suyu*" başlıklı *Marko Paşa*'daki yazısından ötürü Cemil Sait Barlas'a hakareten dört aya mahkûm edildi. "*Biliyor musunuz?*" başlıklı yazıdan dolayı da Falih Rıfkı Atay'a hakaret ettiği gerekçesiyle üç ay ceza aldı. Temyize gitti fakat Barlas'a hakaret suçu kesinleşince 1947 yılının mayısında İstanbul Cezaevi'ne konuldu sonra Üsküdar'daki cezaevine nakledildi ve eylül ayında da cezasını tamamlayıp hapisten çıktı.

Marko Paşa'nın Sıkıyönetim Komutanlığına kapatılmasına rağmen yoluna devam etmek isteyen Sabahattin Ali, sırasıyla *Merhum Paşa*, *Malum Paşa* ve *Ali Baba* gazetelerini çıkarttı. Yazıları nedeniyle suçlamalar ve davalar peşini bırakmadı. 1947 yılının 14 Kasım'ında "*Adalet Koridorlarında*" yazısı nedeniyle hakkında yine dava açıldı, tutuklandı. Sultanahmet Cezaevi'nde 12 gün yattı ve duruşmadan sonra serbest bırakıldı. 1948 yılının şubat ayında da Mehmet Ali Aybar'ın çıkarttığı *Zincirli Hürriyet*'te yayımladığı bir yazı nedeniyle kovuşturmaya uğradı. *Tan* gazetesinde de "*A. Metin*" takma adı ile yazılar yazarak hükümete yönelik eleştirilerde bulundu. *Marko Paşa*'nın adeta muhalefet vazifesini üstlenen yayınlarına karşı köklerinin dışarıda olduğu yönünde bir suçlamayla karşı karşıya kaldı. Bu suçlamaya 18 Aralık 1946 tarihli *Marko Paşa* gazetesinde "*Ayıp*" başlığı altında kaleme aldığı ve içeriğinde "*Vatanımızın istiklali üzerine en küçük bir gölge düşmesin, istiklal anlayışımız Atatürk'ün çizdiği yoldan ayrılmasın dediğimiz için mi kökümüz dışarıda?*" ifadelerinin bulunduğu yazısıyla cevap verdi. 11 Şubat 1944 tarihli **Tan gazetesinde** yayımlanan "*Milliyetçinin Tarifi*" başlıklı yazısında, milliyetçilik kisvesi altında örgütlenen ırkçı oluşumlara, faaliyetlere ve onların destekçilerine adeta savaş açtı.

4 Aralık 1945 günü Sabahattin Ali'nin de yazılarını yayımladığı *Tan* matbaası, binlerce kişi tarafından taşlı sopalı saldırıya uğradı. "Tan Olayı" adı ile tarihe geçen saldırılar sırasında Sabahattin Ali ile Cami Baykurt'un 1 Kasım'da çıkarmaya başladıkları *Yeni Dünya* ve *La Turquie*, *ABC* ve *Berrak* kitapçıları da tahrip edildi. Bu olaydan sonra daha fazla politikaya dâhil olan ve tutumunu sertleştiren Sabahattin Ali, eserlerinde sözlerini sakınmadan sistemin aksak olarak gördüğü yönlerini eleştirdi. 1947 yılında yayımladığı *Sırça Köşk* adlı öykü kitabında "*Niçin yazılarındaki bütün insanların benzi soluk, yüreği kederli? Bu memlekette yüzü gülen, bahtiyar insan yok mu?...Hiç olmaz olur mu?...Sade güler yüzlü, bahtiyar insanlar değil, bahtiyar köpekler bile var. Ben de karar verdim, bu sefer aklıktan ıstıraptan,*

nefretten değil... rahattan, tokluktan, sevgiden bahsedeceğim..." şeklindeki sözler düzene yönelik hiciv niteliği taşıyordu.

Eserlerinde toplumun kesimlerinden seçtiği karakterler yoluyla ustaca yaptığı dokundurmalar, şikâyetleri de beraberinde getirdi. 15 Temmuz 1944 tarihli İcra Vekilleri Heyeti kararıyla "Değirmen", "Dağlar ve Rüzgâr" ve 10 Temmuz 1948 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla da Sırça Köşk eserleri, dağıtımı yasaklanarak toplattırıldı.

Suçlamalar, mahkemeler, hapisane hayatı Sabahattin Ali'yi çok zorlamış ve bir kamyon satın alıp nakliyeciliğe başlamıştır. Birkaç defa Diyarbakır, Urfa ve civarına kamyonla nakliyat işi yapmış ve yurt dışına gitmeye karar vermiştir. Hapishanedeyken tanıdığı Berber Hasan Tural aracılığıyla Ali Ertekin'le bağlantı kurmuştu. 500 liraya anlaşma sağlandıktan sonra 31 Mart 1948 tarihinde yurt dışına kaçmak için harekete geçmişti. Mehmet Ali Cimcoz ve eşi Adalet Hanım'ın sahibi olduğu bir kamyonla Topkapı'dan Kırklareli'ne hareket etmiş, buraya gelince Ali Ertekin'le buluşmuştu.

Bundan sonra uzun süre Sabahattin Ali'den haber alınamadı. 16 Haziran 1948 tarihinde cesedi, Kırklareli'nin Sazara köyü yakınlarında bulundu fakat teşhis edilemedi. Kamuoyu bu ölümden uzun bir süre sonra haberdar oldu.

Ölümünden sonra ortaya çıkan ve Mehmet Ali Cimcoz'a ulaştırması için katiline teslim ettiği mektubunda kaçma nedenini şöyle açıklamıştı: "Bu mektubu elinize aldığınız zaman ben, bir müddet için ortadan yok olmuş olacağım. Herkesin beni, geçen seneki gibi tebdilen dolaşır bilmesi münasıptir. Bu kararı vermeden evvel çok düşündüm. Fakat cephe mi tayinde daha fazla tereddüt edemezdim. Yepyeni ve daha müspet bir hayata başlamak kararını müthiş nefis mücadelelerinden sonra verdim. Çoktandır verdiğim bu kararı tatbikte bu kadar geç kalmamın sebebi, karım, çocuklarım ve siz idiniz. Fakat bu şartlar altında hayatı devam ettirmeği manasız buldum."

Akşam, 13 Ocak 1949

İstanbul polisinin, Bulgaristan'a adam kaçıran bir şebekeyi takibi sonunda Ali Ertekin'e ulaşıldı ve ancak 12 Ocak 1949'da Sabahattin Ali'nin katili açıklanabildi. Sabıkalı olan ve bir süre de Emniyette görev yaptığı anlaşılan Ertekin, cinayeti milli duygularla 2 Nisan 1948 tarihinde işlediğini itiraf etti. 30 Nisan 1949 tarihinde Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, 15 Ekim'de sonuçlandı. Ali Ertekin dört yıla mahkûm edildiyse de 1949 affıyla serbest kaldı.

Bir cinayete kurban giden Sabahattin Ali, 41 yıllık ömrüne çok şey sığdırdı. O, sadece güçlü ve sürükleyici kalemıyla

konuları ele alan, başarılı kurgular yapan bir yazar değildi. Gözlemediği, yaşadığı toplumsal olayları, hikâyelerinde romanlarında yarattığı karakterlerle başarıyla bütünleştirerek topluma mesajlar veren bir fikir insanıydı. Nazım Hikmet'in yorumuyla Türk edebiyatının ilk devrimci, gerçekçi hikâyecisi ve romancısıydı. Eserlerinde yoksulluk, çaresizlik, küskünlük kısacası toplumun birçok kesiminden örneklerle hayatı konu edindi. Nitekim o da kendisini, "Zaten ben bu izm'lerden pek bir şey anlamam. Benim için sadece hayat ve insan vardır. Bin türlü tezahürleriyle bugün realist, yarın romantik, öbür gün natüralist olan hayat ve insan" şeklinde tanımlamıştı.

Sempati duyduğu oluşumlarla dahi organik bir bağ kurmayı tercih etmeyen Sabahattin Ali, bilinen olayları, acıklı bir dil kullanma ihtiyacı duymadan yerinde kullandığı ifadelerle bambaşka dünyalar oluşturmuş, Anadolu'yu kendi görüşü ve gözüyle anlatmıştır. 21 Eylül 1935 tarihli *Akşam* gazetesinde yapılan bir tespitte belirtildiği gibi memleket sevgisini bir kavga bayrağı diye sallamamış, çorak zavallı köyün sefaletini, anlayıp anlatmaya çalışmıştı.

1935 yılında dünya evine girdiği Aliye Hanım'la evliliğinden Filiz Ali (1937) adında bir kızı olan Sabahattin Ali, Almanca biliyordu. Kleist, Chamisso ve Hoifmann'ın üç romantik hikâyesini ve Devlet Konservatuari'nda sahnelenen "Antigone"yi Türkçeye tercüme etmiş, Tercüme Bürosu ve Türk Dil Kurumunda da görev yapmıştır. Ailesi soyadı kanunu ile "Şenyuva" soyadını almış fakat Sabahattin Ali, babasının ön adı ve kendisinin de yazar olarak kullandığı "Ali"yi tercih etmişti. Nüfus Müdürlüğüne bu yönde beyanda bulunmuşsa da "Ali" soyadı uygun görülmemiştir. Sabahattin Ali de 1936 yılında "Alı" olarak soyadını değiştirmeye karar vermiştir.

Varlık, Hayat, Ağaç, Atsız Mecmua, Ulus, Tan, Yeni Anadolu, Hakikat vb. birçok dergi ve gazetede öyküleri, şiirleri ve romanları yayımlanan Sabahattin Ali, daha çok öykücü kimliğiyle tanınmıştır. Toplam 64 öyküsü yayımlanmış olup bunların toplandığı eserleri ve ilk yayın tarihleri şöyledir: 1926-29 arasında yazılan öykülerden oluşan *Değirmen* (1935, Remzi Kitabevi). Köy ve hapisane hayatını anlattığı *Kağrı* (1936, Yeni Kitapçı). İşçi ve köylü yaşamına dair örnekleri barındıran *Ses* (1937, Yeni Kitapçı). 1936-42 arası dergilerde yayımlanan ve Sabahattin Ali'nin ustalık ürünü olan *Yeni Dünya* (1943, Remzi Kitabevi). 1944-47 arası yazdığı öyküleri topladığı kent yaşamından örnekler sunduğu, sözde aydınları eleştirdiği son öykü kitabı *Sırça Köşk* (1947). *Sırça Köşk* kitabında "Bir Aşk Masalı", "Devlerin Ölümü", "Koyun Masalı" ve "Sırça Köşk" adlarında dört de masal bulunmaktadır. Sabahattin Ali, öyküleriyle ön plana çıkmışsa da yayımladığı üç romanı da büyük ses getirmiştir. Bu romanlar, önce gazetelerde tefrika edilmeye başlanmış daha sonra kitap olarak basılmıştır. İlk romanı olan *Kuyucaklı Yusuf*, Yeni Anadolu gazetesinde yayımlanmaya başlamışsa da *Tan* gazetesinde tamamı tefrika edildi ve 1937 yılında kitap olarak basıldı. *İçimizdeki Şeytan*, *Ulus* gazetesinde 3 Nisan 1939 tarihinde yayımlanmaya başlandı ve 1940 yılında kitap olarak basıldı. *Kürk Mantolu Madonna* ise *Hakikat* gazetesinde 1940 yılının aralık ayından 1941'in şubatına kadar 48 bölümde yayımlanmış ve ancak 1943 yılında kitap olarak basılmıştır. Sonradan bulunanlarla toplam 76 şiiri olduğu tespit edilen Sabahattin Ali'nin hayatta olduğu dönemde 28'i, "Dağlar ve Rüzgâr" adıyla yayımlandı. Aynı adla 1973 yılında yayımlanan dördüncü baskısında, Sabahattin Ali'nin tüm şiirleri yer aldı. *Kurbağa'nın Serenadı* (1937), *Öteki Şiirler* (1937), *Oyun ve Esirler* (1936) diğer şiir kitaplarıdır. Ayrıca 1930'dan 1948'e kadar farklı dergi ve gazetelerde çok sayıda yazısı yayımlanmıştır.

Zehra ASLAN

KAYNAKÇA

Akşam, 13 Ocak 1949.

Akşam, 2 Ocak 1943.

Akşam, 21 Eylül 1935.

Akşam, 9 Mart 1936.

ALİ, Sabahattin, **Bütün şiirleri (Bütün Yapıtları)**, Haz. Atilla Özkırımlı, 21. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.

ALİ, Sabahattin, **Canım Aliye Ruhum Filiz**, Haz. Sevgül Sönmez, 7. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.

ALİ, Sabahattin, **Değirmen (Bütün Yapıtları Öykü)**, 24. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.

ALİ, Sabahattin, **Hep Genç Kalacağım**, Haz. Sevgül Sönmez, 5. Baskı, Yapı Kredi yayınları, İstanbul 2015.

ALİ, Sabahattin, **Mahkemelerde (Belgeler)**, Haz. Nüket Esen, Nezihe Seyhan, 7. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.

ALİ, Sabahattin, **Markopaşa Yazıları ve Ötekiler (Bütün Yapıtları Yazılar)**, Haz. Hikmet Altınkaynak, 12. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.

ALİ, Sabahattin, **Sırça Köşk (Bütün Yapıtları Öykü)**, 29. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.

ASLAN, Zehra, "Türk-Rus İlişkileri Ekseninde Türkiye'de İktidarların "Sol" Algısı (1923-1960)", **Karadeniz Araştırmaları**, Sayı 51, Güz 2016, s.171-190.

AYDOĞAN, Bedri, "Sabahattin Ali'nin Yaşamı ve Yapıtlarına Genel Bir Bakış", **Prof. Dr. Mehmet Özmen Armağanı**, Ed. Nurettin Demir, Faruk Yıldırım, Çukurova Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, Adana 2014, s.61-94.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodları: 30.10/86.570.12; 30.18.1.2/106.51.4; 30.18.1.2/117.50.4.

<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabahattin-ali>, Erişim: 25.11.2020.

<https://www.haberturk.com/sabahattin-ali-nin-ataturk-e-gonderdigi-bilinmeyen-mektubu-2096437>, Erişim: 25.11.2018.

LASLO, Filiz Ali, ÖZKIRIMLI, Atilla, **Sabahattin Ali**, Cem Yayınevi, İstanbul 1979.

T.C. Resmî Gazete, Sayı: 1867, 8 Ağustos 1931.

Tanin, 12 Şubat 1944.

Tanin, 4 Mayıs 1944.

Tanin, 6 Eylül 1943.

Tanin, 9 Mayıs 1944.

TBMM Zabıt Ceridesi, B:45, O:1, 14 Şubat 1949.

TBMM Zabıt Ceridesi, B:82, O: 2, 5 Temmuz 1948.

Ulus, 11 Ağustos 1947.

Ulus, 12 Mart 1936.

Ulus, 16 Mart 1936.

Ulus, 18 Eylül 1936.

Ulus, 19 Mayıs 1944.

Ulus, 23 Haziran 1944.

Ulus, 27 Nisan 1943.

Ulus, 3 Nisan 1939.

Ulus, 5 Mart 1939.

Ulus, 9 Nisan 1947.

Vakit, 4 Eylül 1930.

Kapak görseli kaynağı: <https://kitap.ykykultur.com.tr/yazarlar/sabahattin-ali>, Erişim: 25.11.2020

17/08/2022 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/sabahattin-ali-1907-1948/?pdf=3399> adresinden erişilmiştir